

*І. А. Гасюк,
к. фіз. вих., доцент, завідувач кафедри фізичної культури та спорту,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ГАЛУЗІ "ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ" В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

*I. Gasuyk,
managing chair physical training and valueology, PhD in philosophies, docent*

THEORETICAL ASPECTS OF THE ESTIMATION OF ACTIVITY OF BRANCH "PHYSICAL TRAINING AND SPORTS" IN SYSTEM OF MAINTENANCE OF SOCIAL SAFETY OF UKRAINE

У статті розглянуто критерії та методичні підходи до оцінки соціальної безпеки України. Проведено теоретичний аналіз змісту критеріїв та обґрунтовано доцільність включення до компонентів оцінки соціальної безпеки України рівень розвитку галузі "Фізична культура і спорт".

In article criteria and methodical approaches to estimation of social safety of Ukraine are considered. The theoretical analysis of the maintenance of criteria is carried out and the expediency of inclusion to components of an estimation of social safety of Ukraine of a level of development of physical training and sports is proved.

*Ключові слова: фізична культура, спорт, безпека, державне управління.
Key words: physical training, sports, safety, the government.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ В ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сталий економічний розвиток України неможливий без забезпечення належного рівня економічної безпеки, в тому числі окремої її складової — соціальної безпеки держави. Дуальність, полівекторність та мультифункціональність діяльності в сфері забезпечення належного рівня соціальної безпеки вимагає з одного боку, спрямування зусиль на власне забезпечення високої ефективності роботи самої системи, а з другого, цього не можливо зробити без забезпечення належного рівня, якості, безпеки життя громадян держави. Діалектична єдність цих двох компонентів обумовлює необхідність їх розгляду як єдиного цілого, з виокремленням найбільш значущих інтересів в цій сфері, визначенні потенційних та реальних загроз, і формування на їх основі критеріїв оцінки рівня соціальної безпеки, які на нашу думку, мають виступати орієнтирами та цільовими дорогоказами щодо розвитку та підвищення функціонування системи забезпечення соціальної безпеки в цілому. Досвід провідних країн свідчить, що досягнення необхідного рівня та якості життя, забезпечення творчого та продуктивного довголіття населення не можливе без формування фізичної культури особистості та суспільства загалом, застосування засобів галузі для вирішення оздоровчих завдань. На жаль, в Україні ще не сформовано дієвої системи фізичної культури і спорту, яка могла б з успіхом розв'язувати завдання щодо забезпечення соціальної безпеки країни в частині нівелювання тих загроз, які пов'язані з забезпеченням фізичного, духовного, продуктивного здоров'я населення, що вимагає розробки відповідного науково-теоретичного підґрунтя для її формування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗГЛЯД ТА ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

На сучасному етапі розвитку науки державного управління досі тривають етимологічні пошуки щодо визначення поняття "соціальна безпека". Так, під поняттям "соціальна безпека" розуміється такий стан розвитку держави, при якому держава здатна забезпечити гідний і якісний рівень життя населення незалежно від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз [11], або "... це безпека людини, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз" [12], або "... стан суспільства, в тому числі всіх основних сфер виробництва, соціальної сфери, охорони внутрішнього конституційного порядку, зовнішньої безпеки, культури, при якому забезпечується номінальний рівень соціальних умов та соціальних благ — матеріальних, санітарно-епідеміологічних, екологічних, психологічних тощо, що визначають якість життя людини і суспільства в цілому та гарантується мінімальний ризик для життя, фізичного та психічного здоров'я людей [13]. Законодавцем визначено [10], що основними загрозами в сфері соціальної безпеки є невідповідність програм реформування економіки країни і результатів їх здійснення визначеним соціальним пріоритетам, неефективність державної політики щодо підвищення трудових доходів громадян, подолання бідності та збалансування продуктивної зайнятості працездатного населення, криза системи охорони здоров'я і соціального захисту населення, і як, наслідок, небезпечне погіршення стану здоров'я населення, поширення наркоманії, алкоголізму, соціальних хвороб, загострення демографічної кризи тощо. Слід відзначити, що законодавцем до цього переліку загроз не віднесено кризу розвитку фізичної культури і спорту, що

свідчить про недооцінку ролі і значущості галузі в системі забезпечення соціальної безпеки країни.

Важливим з точки зору визначення відповідних пріоритетів, на основі яких буде формуватись соціальна політика держави є окреслення національних, життєвих, державних, суспільних тощо інтересів в сфері забезпечення соціальної безпеки країни. Так, в законі [10] знаходимо, що основними напрямками державної політики в сфері соціальної безпеки є істотне посилення соціальної складової економічної політики, реальне підвищення життєвого рівня населення, передусім на основі піднесення вартості оплати праці тощо, створення умов для подолання бідності і надмірного майнового розшарування в суспільстві, збереження та зміцнення демографічного і трудових ресурсного потенціалу країни, подолання кризових демографічних процесів, створення ефективною системи соціального захисту людини, охорони та відновлення її фізичного та духовного здоров'я, ліквідації алкоголізму, наркоманії, інших негативних явищ тощо. Знову ж таки відзначимо, що виходячи з даного переліку державою не вбачається необхідним віднесення до пріоритетів формування фізичної культури особистості, розвиток спорту як необхідної складової соціальної безпеки країни.

Під системою забезпечення соціальної безпеки розуміють комплекс організаційних структур, засобів, скоординованих дій і заходів, що здійснюються з метою розробки та реалізації стратегії соціальної безпеки та цілеспрямованих рішень щодо захисту життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз [13].

Дослідження наукових напрацювань в сфері соціальної безпеки засвідчило, що даною проблематикою займаються науковці в галузях державного управління, соціології, географії, економіки, політології тощо, які розглядають відповідні аспекти цієї багатогранної проблеми з позицій певної галузі знань. Так, дослідженню змісту компонентів та методологічних підходів до оцінки рівня та якості життя людини, визначенню системи індикаторів для оцінки здоров'я громадян, методологічним аспектам оцінки та забезпечення розвитку людського капіталу присвячено низку праць [1, 3, 6, 7], у яких не розглядається як складова системи забезпечення соціальної безпеки галузь фізичної культури і спорту, що, на нашу думку, обумовлює актуальність обраного напрямку дослідження.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на завдання дослідження, нами будуть досліджені методологічні підходи до вибору критеріїв та оцінки рівня забезпечення соціальної безпеки та визначено критеріально-оціночний комплекс розвитку фізичної культури і спорту в системі оцінки рівня соціальної безпеки України.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою нашої роботи є визначення критеріїв оцінки розвитку фізичної культури і спорту, як комплексу критеріїв в системі оцінки рівня соціальної безпеки України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОДЕРЖАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Теорія і практика науки містить надзвичайно ємний інструментальний арсенал оцінки рівня розвитку певного явища, процесу, тенденцій його змін, способів узагальнення й обробки. Слід відзначити, що намагання звести усе різноманіття методів оцінювання до формули "ефективний — не ефективний" та визначити так звану "загальноприйнятну" методологію оцінювання будь якого явища, в тому числі і рівня соціальної безпеки, на нашу думку, призведе до неможливості дотримання низки умов, а саме: адекватного відображення дійсності, гнучкості, точності, прогнозованості тощо. Будь-яка

методика має у повній мірі відображати специфіку вимірюваного явища, бути спрямована на вирішення спеціалізованих завдань оцінки, бути доступною та процесуально обгрунтованою, що власне й обумовлює необхідність наявності усього методичного різноманіття та подальшого його удосконалення з більш глибокою спеціалізацією та диференціацією для вирішення відповідних завдань оцінювання.

Групування методів оцінювання соціальної безпеки здійснюються за такими блоками: блок загальнонаукових і спеціальних методів — діалектичний метод пізнання процесів і явищ, структурно-функціональний метод, метод теоретичного узагальнення та класифікації соціальних детермінант тощо; блок аналітичних методів — методи економіко-статистичного, системного аналізу, методи індексного та факторного аналізу, методи математичної статистики тощо; блок програмно-цілевих методів — методи економіко-математичного моделювання та програмування, методи прогнозування, цільові методи та методи декомпозиції складових безпеки тощо; блок соціологічних методів — методи моніторингу, методи експертної оцінки, методи аналізу й обробки сценаріїв тощо; блок конструктивних та оптимізаційних методів — методи оптимізації, теоретико-ігрові методи, методи теорії нейронних мереж тощо [2]. На нашу думку, діючі методики оцінки економічної безпеки [11] (в тому числі і соціальної) та методика визначення комплексної оцінки результатів соціально-економічного розвитку регіонів [4] дозволяють у повній мірі вирішувати завдання оцінювання рівня соціальної безпеки за показниками статистики і динаміки, за окремими критеріями, комплексно, на відповідних рівнях узагальнення та територіальної визначеності. Надзвичайно актуальним в даному контексті є визначення критеріїв (індикаторів), за якими здійснюється оцінювання рівня соціальної безпеки, а також системи найбільш доступних та інформативних індикаторів рівень значень яких залежить від рівня розвитку фізичної культури і спорту, і власне характеризує його, які можуть бути покладені в основу визначення комплексного показника розвитку фізичної культури і спорту, як складової визначення соціальної безпеки України.

На думку дослідників [13], розробка системи соціально-економічних показників соціальної безпеки має відбуватись у три етапи: перший етап, це етап створення вихідної сукупності показників соціальної безпеки; другий етап — це вибір з цієї сукупності показників тих, які найбільш повно відповідають завданням дослідження та характеризують досліджуване явище; третій етап — це етап виокремлення показників, що є найбільш важливими для характеристики соціальної безпеки. Проведена оцінка соціальної безпеки на основі відповідних показників має створити необхідне підґрунтя для визначення стану соціальної безпеки, виявлення тенденцій розвитку негативних явищ, і на основі якої, мають бути розроблені заходи для стимулювання процесів, в яких суспільство зацікавлено, обмеження явищ, що несуть в собі загрозу, чи стабілізації умов, які в цілому можуть відповідати актуальним соціальним потребам [13].

Діюча методика [11] визначення стану соціальної та демографічної безпеки України передбачає застосування таких індикаторів: частка населення із сукупними витратами, які нижче 75% медіанного рівня сукупних витрат (рівень бідності); частка населення із середніми сукупними витратами на одну особу на місяць, які нижче прожиткового мінімуму; відношення середньої зарплати до прожиткового мінімуму; відношення мінімального розміру пенсій до прожиткового мінімуму; відношення індексу номінальних сукупних ресурсів домогосподарств до індексу споживчих цін; відношення сукупних витрат 10% найбільш забезпеченого населення до 10% найменш забезпеченого; частка витрат на харчування у загальному обсязі споживчих грошових витрат домогосподарств; рівень безробіття (за методоло-

гією МОП); рівень тривалого безробіття у працездатному віці; наявність житлового фонду в середньому на одну особу; кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань на 100 осіб; обсяг витратків зведеного бюджету на охорону здоров'я; обсяг витратків зведеного бюджету на освіту; охоплення випускників 9-х класів повною середньою освітою; очікувана тривалість життя при народженні; коефіцієнт дитячої смертності; коефіцієнт природного приросту; сумарний коефіцієнт народжуваності населення; чистий коефіцієнт відтворення населення; коефіцієнт старіння; демографічне навантаження непрацездатного населення на працездатне. Як бачимо, діючі індикатори спрямовані на визначення рівня та якості життя населення, часткового і за непрямыми критеріями характеризують рівень здоров'я населення та спосіб його життя, що власне не дозволяє повною мірою визначити ступінь загроз, їх динаміку впливу на рівень соціальної безпеки. Також, у чинній методиці не враховуються показники рівня розвитку фізичної культури і спорту, хоча вони найбільш повно можуть охарактеризувати деякі із досліджуваних явищ.

Широко розповсюдженими у світовій практиці для визначення явищ соціальної безпеки є показники, які характеризують: бідність — чисельність людей, які живуть нижче рівня бідності, що існує в ЄС/ОЕСР; нерівність — нерівність у доходах, відношення найбагатших 20% населення до найбідніших 20%; соціальна патологія — кількість вбивств скоєні чоловіками на 100 тисяч населення, кількість самогубств на 100 тисяч населення за гендерною належністю, кількість злочинів пов'язаних з наркотиками, зареєстровані випадки гвалтування серед повнолітніх, кількість хворих на СНІД, очікувана тривалість життя при народженні, чисельність людей які, як очікується, не доживуть до 60 років, смертність при пологах, чисельність породіль віком від 15 до 19 років, кількість розлучень відносно шлюбів, чисельність одиноких матерів тощо [8].

Великої уваги з боку фахівців приділяється визначенню компонентів, на основі яких можна визначати рівень та якість життя населення, як складової соціальної безпеки. Так, компоненти утворюються окремими елементами, до яких відносять: довгострокові цінності — довге життя, гарне здоров'я, продовження роду, міцна родина, високий інтелект, матеріальне багатство, соціальна захищеність; поточні потреби — фізіологічна потреба в товарах і послугах, потреба в житлі, особиста безпека; середовище проживання — повітря, водний басейн; соціальна інфраструктура — охорона здоров'я, освіта, сфера послуг [5]. Також робляться спроби визначити спосіб життя населення, який значною мірою впливає на динаміку та стан показників соціальної безпеки України. Так, спосіб життя населення пропонується визначати за такими компонентами та їх показниками: форми проведення вільного часу, активний відпочинок та туризм — санаторії та пансіонати з лікуванням, кількість дітей, що відпочивали, кількість туристів, санаторно-курортний відпочинок та оздоровлення; культура та духовність — забезпечення населення закладами культури, випуск книжок, журналів і газет, культурно-масові заходи; раціональне харчування — якість продуктів харчування, споживання продуктів харчування у домогосподарствах; антисуспільна поведінка — кількість членів домогосподарств, які палять, уживання психоактивних речовин і захворювання, що з ним пов'язані (хронічний алкоголізм), кількість зареєстрованих злочинів, уживання психоактивних речовин і захворювання, що з ним пов'язані (наркоманія) [6]. В цьому контексті слід зазначити, що дослідниками встановлено [7], що стан здоров'я незначною мірою залежить від освітнього рівня населення, а залежить в першу чергу від рівня життя, умов праці, культури здоров'я тощо. Також встановлено, що здоров'я може впливати на економічні показники через підвищення продуктивності праці, збільшення пропозиції робочої сили, покращення вмінь і навичок у

результаті інтенсивнішого навчання, збільшення заощаджень для інвестицій у фізичний та людський капітал, і водночас, здоров'я населення залежить від таких соціально-економічних факторів: рівень достатку, охорона здоров'я, спосіб життя, генетичні фактори (спадковість), навколишнє середовище тощо [3]. Таким чином, проведений аналіз хоча й обмеженої кількості наукових праць дозволив встановити, що невід'ємним компонентом оцінки соціальної безпеки є індекс людського розвитку, спосіб та рівень життя, здоров'я індивіда. На нашу думку, спірним моментом є віднесення до домінуючих факторів (інтересів), на основі яких формуються компоненти і показники оцінки соціальної безпеки економічного та правового характеру (соціальної патології) без врахування суб'єктивно-рефлексивного, культурологічного, мотиваційно-поведінкового компонентів, адже високий рівень життя не обумовлює його якість, високий рівень доходів та статків не обумовлюють ведення індивідом здорового способу життя та не є фактором превентивного впливу щодо прояву соціальних патологій тощо. Отже, запропоновані шляхи формування компонентів оцінки соціальної безпеки, з одного боку, спрямовані на визначення рівня освіти та системи охорони здоров'я, яка своєю метою має вже боротьбу із наслідками (хворобами), а не причинами, а з другого, економічний рівень життя, який створює можливість щодо підвищення якості життя, але за умови належного духовного, інтелектуального, фізичного розвитку людини. Саме в цій площині віднесення рівня розвитку фізичної культури і спорту до компоненти оцінки соціальної безпеки вбачається необхідним.

Згідно з діючим Законом України "Про фізичну культуру і спорт" показниками стану розвитку фізичної культури і спорту є: показники рівня фізичного здоров'я різних груп населення; залучення громадян до занять масовим спортом; залучення інвалідів до занять фізкультурно-спортивного реабілітацією; залучення дітей та молоді, у тому числі дітей та молоді з інвалідністю, до занять у дитячо-юнацьких спортивних школах; досягнень спортсменів України на змаганнях відповідних рівнів; забезпеченості кадрами сфери фізичної культури і спорту; фінансового та матеріально-технічного забезпечення сфери фізичної культури і спорту; створення умов для доступу інвалідів до спортивних споруд [9]. На нашу думку, вищезначені показники не дають можливості об'єктивно та всебічно оцінити рівень розвитку фізичної культури в цілому, а зокрема за окремими підсистемами галузі, адже висвітлюють кількісні характеристики процесів, а не якісні перетворення, їх динаміку та стан на певному проміжку часу.

Діючий перелік індикаторів розвитку фізичної культури і спорту за окремими напрямками роботи необхідно доповнити тими, які висвітлюють якісні процеси розвитку і стану галузі та найбільшою мірою корелюють із цінностями в сфері соціальної безпеки, а потенційні та актуальні загрози у цій сфері можливо нівелювати заходами фізичної культури і спорту, а саме: кількість учнівської молоді, що успішно склали нормативи фізичної підготовленості, кількість учнівської молоді, що перейшли до основної медичної групи із спеціальних медичних груп, кількість учнівської молоді, що мають задовільний фізичний стан, кількість підприємств, установ, організацій, в яких створені належні умови для фізкультурно-оздоровчої роботи із працівниками, коефіцієнт ефективності використання спортивних споруд відповідних типів, кількість спортсменів, які внаслідок занять, змагань мають відхилення у стані здоров'я, в т.ч. травм тощо, кількість спортсменів (усіх вікових груп), що притягнуто до відповідальності за правопорушення, частка із доходів домогосподарств, що витрачається на послуги фізичної культури і спорту, кількість введених в дію спортивних споруд. Таким чином, оцінка за вище означеними індикаторами стану розвитку фізичної культури і спорту дозволить охарак-

теризувати стан і динаміку основних складових соціальної безпеки — рівня здоров'я відповідних вікових категорій населення, пріоритетів щодо способу життя, роботи з організації превентивних заходів щодо соціальних патологій, криміналізації, дієвості заходів щодо створення належної інфраструктури для оздоровлення та виховання нації тощо.

Таким чином, підводячи підсумки даного дослідження можна зробити висновки про те, що перспективним та доцільним вважається включення до компонентів оцінки рівня соціальної безпеки інтегральну оцінку рівня розвитку фізичної культури і спорту, що дозволить підвищити ефективність державного управління соціальною безпекою та розвитком фізичної культури і спорту.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на розробку критеріїв ефективності діяльності галузі в сфері забезпечення соціальної безпеки України, її оцінку, і на основі якої, розробляти перспективні напрями удосконалення механізмів системи управління нею тощо.

Література:

1. Стежко Н.В. Безпека людського розвитку в Україні та шляхи підвищення її рівня: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.07 / Н.В. Стежко; Донец. нац. ун-т. — Донецьк, 2007. — 20 с.

2. Іляш О.І. Адаптаційні моделі та методи оцінювання соціальної безпеки на регіональному рівні / О.І. Іляш // Держава та регіони. Серія. Економіка та підприємництво. — 2011. — № 4 — С. 18—23.

3. Подвисоцька Т.О. Комплексна оцінка здоров'я населення та його впливу на економічне зростання: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.07 / Т.О. Подвисоцька; Ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України. — К., 2009. — 21 с.

4. Кулинич Р.О. Статистична оцінка чинників соціально-економічного розвитку: [навч. посіб.] / Р.О. Кулинич. — К.: Знання, 2007. — 311 с.

5. Узунов Ф.В. Оцінка рівня і якості життя населення: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.09.01 / Ф.В. Узунов; Харк. держ. економ. ун-т. — Х., 2004. — 19 с.

6. Тридід С.О. Оцінка рівня та способу життя населення регіону: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.10.01 / С.О. Тридід; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. — Х., 2006. — 18 с.

7. Антонюк В.П. Оцінка та забезпечення розвитку людського капіталу України: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.00.07 / В.П. Антонюк; Донец. нац. ун-т. — Донецьк, 2008. — 36 с.

8. Роузфілд С. Порівнюємо економічні системи: [моногр. пер. з англ.] / С. Роузфілд. — К.: "К.І.С.", 2005. — 370 с.

9. Форум: Законодавство України — 2012. — Документ 3808-12, чинний, остання версія [Електронний ресурс]. — Редакція від 15.05.2011, підстава 3236-17 — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> — Закон України "Про фізичну культуру і спорт".

10. Форум: Законодавство України — 2012. — Документ 964-15, чинний, остання версія [Електронний ресурс]. — Редакція від 20.07.2010, підстава 2411-17 — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/> про основи національної безпеки України — Закон України "Про основи національної безпеки України".

11. Форум: Професійна юридична система. Мега-нау — 2012. — № 60, 02.03.2007, Наказ, Методика, Міністерство економіки України — Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0060665-07> — Міністерство економіки України. Наказ. "Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України".

12. Форум: Центр перспективних соціальних досліджень [Електронний ресурс]. — 2012. — Діяльність цен-

тру. Соціальна безпека — Режим доступу: http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=13:2010-06-10-20-38-03&catid=16:2010-06-10-20-23-45&Itemid=23 — Порхнявий Ю.Б., Давидюк О.О., Ільчук А.І. Соціальна безпека.

13. Форум: Центр перспективних соціальних досліджень [Електронний ресурс]. — 2012. — Діяльність центру. Соціальна безпека — Режим доступу: http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=12:2010-06-10-20-35-51&catid=16:2010-06-10-20-23-45&Itemid=23 — Давидюк О.О. Соціальна безпека: проблеми теоретичного аналізу та побудови системи показників.

References:

1. Stezhko, N.V. (2007), "Safety of human development in Ukraine and ways of increase of her level", Ph.D. Thesis, demography is an economy of labour social economy and policy, Donetsk national university, Donetsk, Ukraine.

2. Iliash, O.I. (2011), "Adaptation models and methods of an estimation of social security at the regional level", State and the regions. Series. Economics and entrepreneurship, vol. 4. pp.18—23.

3. Podvysots'ka, T.O. (2009), "Complex assessment of population health and its impact on economic growth", Ph.D. Thesis, demography, labour Economics, social economy and policy, Institute of demography and social studies of the NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

4. Kulynych, R.O. (2007), Statystychna otsinka chynnykiv sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku [Statistical estimation of the factors of socio-economic development], Znannia, Kyiv, Ukraina.

5. Uzunov, F.V. (2004), "Assessment of the level and quality of life of the population", Ph.D. Thesis, demography is an economy of labour social economy and policy, Kharkov state economic University, Kharkiv, Ukraine.

6. Trydid, S.O. (2006), "Assessment of the level and way of life of the population of the region", Ph.D. Thesis, demography is an economy of labour social economy and policy, Kharkiv national Academy of municipal economy, Kharkov, Ukraine.

7. Antoniuk, V.P. (2008), "Assessment and development of human capital Ukraine", Ph.D. Thesis, demography is an economy of labour social economy and policy, Donetsk national University, Donetsk, Ukraine.

8. Rouzfeld, S. (2005), Porivniuiemo ekonomichni systemy [Compare economic system], "K.I.S.", Kyiv, Ukraina.

9. Verkhovna Rada of Ukraine (2012), Law of Ukraine "On physical culture and sport", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (Accessed Aug 2013).

10. Verkhovna Rada of Ukraine (2012), Law of Ukraine "On fundamentals of national security of Ukraine" available at: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/basics_of_national_security_of_Ukraine, (Accessed Aug 2013).

11. Ministry of economy of Ukraine (2012), Order. "On approval of Methodology for calculation of the level of economic security of Ukraine" available at: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0060665-07> (Accessed Aug 2013).

12. Porkhniavyy, Yu.B., Davidiuk, A.A. and Ilchuk, L.I. (2010), "Social security", Center for advanced social studies, available at: http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=13:2010-06-10-20-38-03&catid=16:2010-06-10-20-23-45&Itemid=23 (Accessed Aug 2013).

13. Davidiuk, A.A. (2012), "Social security: problems of theoretical analysis and developing a system of indicators", Center for advanced social studies, available at: http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=12:2010-06-10-20-35-51&catid=16:2010-06-10-20-23-45&Itemid=23 (Accessed Aug 2013).

Стаття надійшла до редакції 16.10.2013 р.